

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 „ 05 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	„ 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 3.

Félszeg felfogások.

(K. Ö.) Annyi félszeg felfogással seholy sem találkozunk, mint közgazdasági téren. Ennek egyik okát abban találjuk, hogy a legújabb időkig kizárólagosan a merkantilista sajtó irányította a közgazdaságba tartozó dolgokat. Ennek következménye azután az lett, hogy a nagyközönség szaturálva lett azokkal az eszmékkel, melyek a merkantilizmus egyoldalú politikáját szolgálják. Azokról a dolgokról, melyek a termelő osztályokat érdeklik és ezek viszonyát szabályozzák egyéb gazdasági ágak, hogy vagy általában nem, vagy csak elferdített alakban vettünk tudomást. Az igazat megvallva, nem is sokat érdeklődünk a közgazdasági dolgok iránt. A mezőgazdaság virágzott, minek következménye volt, hogy az összes termelő osztályoknak türehető volt a helyzete. A mezőgazdaság olcsón termelt, a fogyasztók sem panaszkodtak. Azért nem sokat törődünk, hogy a merkantilistáknak, vagy a fiziokratáknak van-e igazuk. A míg a gyakorlat ólomsúlylyal nem nehezedett reánk, addig a teoriával nem sokat törődünk.

Azon időtől fogva azonban, hogy az összes kereseti osztályok jövedelme csökkent, a terhek pedig megnövekedtek, az önálló gazdálkodók és iparúzők ezrei elpusztultak, középosztályunknak nyoma veszett s az összes társadalmi osztályok közt, melyek szellemök és kezök munkája után élnek, feszültség állott be, mindenkinek törekvése oda irányul, hogy helyzetén javítson. Mert ami gazdasági fejlő-

désünkben legszembetűnőbb, egyes osztályoknak bámulatos gazdagodása, míg a magyar nemzet, mint ilyen a nehéz jármót hordja és nyomorog, a nemzeti vagy igazságtalan megosztásának érzetét kelti fel bennünk. Ami arra sarkal bennünket, hogy ennek a veszedelmes egyenlőtlenségnek okait kutassuk, mert csakis ezek felismerésével fogjuk a célra vezető gyógyszereket megtalálni.

Azóta, hogy erre törekszünk, a közgazdaság már nem az az ismeretlen tér, melyen haladva, igazságoknak fogadtuk el a merkantilisták önzését szolgáló falzumokat. Mit legjobban bizonyít a merkantilisták sajtója, mely soha annyi elkerekedett támadást nem intézett a mezőgazdaság és az agrár igazságok ellen, mint napjainkban, ellensúlyozni akarván az ébredő közszellemet.

Mindazonáltal még sok helytelen nézetet kell a közfelfogásból kiküszöbölnünk. Ilyen például a merkantilisták által kolportált azon téves nézet, hogy az agráriusok a gabonaárak szertelen emelkedésére törekednek, melyhez merkantilista barátaink azt a kommentárt fűzik, hogy az agráriusok most már hallgassanak el, a búzának az ára 12—13 forint, mit kívánhatnak még többet. Mellékesen megjegyezzük, hogy ezt az érvet az agrárius követelések ellenében a szocialisták is szokták használni, annak feltüntetésére, hogy az agráriusok ellenségei a munkásosztályoknak. Nem akarunk itt annak magyarázatába bocsátkozni, hogy az idej 12—13 forintos buzaárak mellett is szomorú sors vár — egyesektől eltekintve — a gazdaosztályokra, de kötelességünk

határozottan visszautasítani az agráriusoknak a gabonaárképződés mellett elfoglalt álláspontjuk ellen terjedőben levő inszinnuációt. Mióta a túltermelés elméletével egyszer és mindenkorra végeztünk, a merkantilistáknak ez a legkedvesebb témájuk. Remélhetőleg nem soká.

A dolog úgy áll, hogy az agráriusok lehetetlennek mondják a mezőgazdasági válságból való kibontakozást, amíg a mezőgazdasági termények értékesítési viszonyai abban az arányban meg nem változnak, hogy a mezőgazdaság is hasznosító foglalkozási ággá lehet. Nem azt mondjuk mi, hogy a buza ára legyen 12—14 forint, hanem azt, hogy a mezőgazda a termelési költségeken kívül tisztességes polgári haszonnak legyen részesevé. Mily árak mellett mondhatjuk, hogy a mezőgazdasággal való foglalkozás haszonnal jár, az a termelési költségektől és a mezőgazdára nehezedő terhektől függ.

Ezeket tessék mérlegelni és csak azután beszélhetünk a mezőgazdaság prosperitásáról, vagy válságáról. Nem elég azonban, hogy az árak bizonyos nivót érjenek el, hanem a mezőgazdaság jövője érdekében életkérdés, hogy a gabonaárak mérhetetlen áringadozásnak ne legyenek kitéve, mi nagy kárára van a mezőgazdaságnak. A cél tehát, ami után törekszünk a középár állandósítása. Azok a javaslatok, melyeket az agrárius körök ezideig az értékesítési viszonyok javítása tekintetében tettek, mind a középár állandósítását célozzák. Ezt akarta a német birodalmi gyűléshez beadott Kanitz féle javaslat, ezt akarta a német gazdaszövetség ismeretes a gabona bevétel idő-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

Fizetésemelés.

Irtá: Radványi Aladár.

Van-e valami kelemesebb mint egy ügyvédi iroda télen?

Künn fű az a bizonyos szél, tánczol az a bizonyos tányér a borbélyműhelyek előtt. A hideg könyeket sajtól ki mindenkinek, nemcsak a drótos lótnak szeméből. A hó csakugy száguld az utcákon, éppen nem nézve, alperek, felperesek, fizető kliensek, nem fizető kliensek arczába repül-e. Hol a boldogság mostanában? Csak az ügyvédi irodában.

Megtömjük a hályhát fával, a minek folyamánként a principális ur el nem szalasztja az alkalmat, hogy az ifju nemzedéket takarékosságra oktassa. Aztán rágyújtunk egy cigarettára s csak úgy gyártjuk a sommás keresetet, végrehajtási kérvényeket, néha egy-egy érdekes — valókeresetet. Kell ennél boldogabb állapot?

Hanem nyáron!

Akkor másképp szól az ének.

Künn nem igen jár senki; a rekkenő meleg elől még az átellenes ház ablakait is állandóan lefüggönyözve tartják, hej pedig hogy nézgetjük, mikor lesz látható ő! Bizony arra várhatunk még. Ő elment fürdőre, a mint ilyenkor mindenki cselekszik, a ki teheti. Csak mi

maradtunk itthon: Laczi ezimborám, én és — a mi a legfőbb baj — az ügyvéd ur.

Sehogy sem megy a munka. Még a saját gyártású cigarettán is kifogásolni valót találunk.

— Keserű; — jelenti ki Laczi.

— A szaga is rossz, tóditám én.

— Igen ám, mert nem jól tömte meg.

Ezt már nem hagyhatom szó nélkül.

— Én jól tömtem meg, de te szivod rosszszul.

Nekem nagyon izlik.

— Hát akkor edd is meg; fejezi be vitát Laczi komám nagy büszkén. De azért elszívja a cigarettát lelkiismeretesen végig s tiz perc múlva megszólít:

— Pajtás! Hozzi még egyet abból a jól megtöltött cigarettából.

Ilyenkor badarabbnál badarabb gondolatok lepik meg az embert. Nekem is támadt a multkor egy ilyen bolond gondolatom, t. i. a fizetésemelés.

Húsz forintért izzadni és körmölni minden áldott nap délelőtt és délután s nem hallani melléje mást, mint a principális kesergéseit a komisz világról, mely már perelni sem tud, s ha perel, akkor sem fizet — ez már kissé sok Legalább 5 frt méltányos lenne.

Laczi komámnak nem szóltam semmit az eszméről, mert még megelőzött volna, vagy velem együtt tette volna meg a kísérletet, a minek nem lett volna más következménye, mint hogy egyikünk sem kapott volna semmit. In-

kább én kapjak öt forintot, mint ketten ne kapjunk tizet.

Egy hétiig gyűjtöttem az eszme mellé a bátorságot s akkor merészen kivágtam e szót. (Laczi a járásbírósnál másolt.)

— Ügyvéd ur!

— Nos?

— Egy kérésem volna.

— Csak pénzről ne szóljon, akkor megadok bármit.

— Pedig éppen arról akarok beszélni. Nem találna méltányosnak, ha a fizetésem öt forinttal több lenne?

Az ügyvéd ur letette a tollát, melyet unalmában rágsált s meglepetve nézett rám:

— Ha jól értettem, tiz korona fizetésemelést óhajt?

— Igenis, 5 frt fizetésemelést.

— Tudja-e, mennyi pénz az egy évben?

— Hatvan forint.

— Százhusz korona! Értse meg ifjú barátom: százhusz korona. Tizenkétezer fillér! S mi szímen kéri ezt?

Gondolkoztam.

— Hát kérem jövőre már egy évvel magasabb évfolyamra megyek s a kollégáimnak mindnek hasonló fizetése van. Quod uni iustum, alteri aequum.

Most a principális gondolkozott.

— Igazsága van. És én az igazságot mindig tisztetem. Hanem azt öntől is megkívánom. Ugy-e, őn is híve az igazságnak?

leges eltiltására vonatkozó indítványával. Ha az agráriusok az ellenkező célt szolgálnák, akkor rosszabbak volnának azon játékosoknál, kik a gabonatözsden hausséra játszanak.

A merkenlilisták ezen állításából következik az a másik vád, melynek ugyan az elsónél nincs több értéke, mindazonáltal sok hívőre talál, mivel a bajnak ha nem tudjuk igaz okát, megelégszünk annak valószínű okával is. Azt mondják a merkantilisták, hogy a termelő ellensége a fogyasztónak, mivel a termelő érdeke homlok egyenest ellenkezik a fogyasztó érdekével. A termelő drágán eladni, a fogyasztó olcsón venni akar. Az utóbbi időben nem tagadjuk — keletkezett bizonyos érdek ellentét a két osztály között.

A fogyasztók ellenszeme az a termelők iránt, melyet a közvetítés szít, hogy közvetítési uzsora odiumát a termelőkre szítsa.

Az agrárius törvényhozóknak van fentartva, a közvetítés hatalmának korlátokat szabni és a fogyasztót a termelővel közvetlenebb érintkezésbe hozni. Az erre vonatkozó törekvést látjuk Németországban, hol az államhatalom segítségével alakulnak gabonarakár-szövetkezetek s általában a termelési és értékesítési szövetkezetek. A közvetítési uzsora, mely önmagában bírja célját s fogyasztót és termelőt megsarczol, bírja rá a közkormányzatot, hogy ennek a káros közgazdasági ágának veszedelmes kinövésait lenyesse.

Akkor magától is megszűnik az a rosszakaratulag táplált ellenszeme a fogyasztóknak a termelők iránt, melynek hogy nincs alapja már csak abból is következik, hogy az összes termelő osztályok ezidőszertint válságban vannak.

Az agráriusok vezérelve tehát: a gabona középárának állandósítása és a fogyasztóknak a termelővel közvetlenebb érintkezésbe hozatala. Az elsőt a termelők, az utóbbit a fogyasztók érdekei követelik.

Bánffy Dezső beszámolója.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök, ki ma érkezik haza Münchenből Budapestre, f. hó 6-án -- szilágy-somlyói hírek szerint -- beszámoló beszédet tart Szilágy-Somlyón választói előtt.

A börzeadó.

Ausztriában reformálták az értékbörze adóját. Az új törvény, mely a tételeket lényegesen emelte, november 1-én lép életbe. Mindenütt kihasználták már adópolitikai szempontból is a gazdasági életnek ezt a funkcióját, csak minálunk habozik a kormány még mindig. Pedig itt volt az ideje, hogy a börzeadó kérdéséről komolyan gondolkozzanak mértékadó körökben, mert ez az átváltozás, melyre a bécsi kereskedelmi és iparkamara olyan örömmel mutat rá, s mely a magyar mezőgazdaság elzüllesztését jelenti az ipari fejlődés kedvéért sokba fog kerülni az államnak is. Nemcsak, hogy az ipari fejlődés az állam ezer áldozatát veszi igénybe, de a mezőgazdaság, mint adótárgy is évről-évre veszít jelentőségéből. Az idei év talán elég utmutatás lesz a kormánynak arra, hogy az elkerülhetetlen földadó-ellenkedések pótlására itt volna az ideje a börze megadóztatásának, mely ugyan egyelőre nem sokat ígér, de legalább valamivel hozzájárul a meghibbanni készülő állami mérleg egyensúlyához. Mert a mezőgazdaság hanyatlása az átmeneti időben még sok gondot fog adni a kormánynak s ha a segítő eszközöket már most alkalmaznák s a mezőgazdaság terhein már most könnyítenének, akkor még a mezőgazdaság további boldogulása sem tartoznék a lehetetlenségek között.

Luxus-árvaház.

— Többe kerül a saláta, mint a pecsenye. —

Nagyvárad városánál hosszú évtizedeken át gyűlt egy alap, melynek célja: szegény árva gyermekek neveltetése volt. Jótékony lelkű emberek áldoztak kisebb-nagyobb összeggel a szép célra s különösen Sal Ferencz kir. tanácsos hosszú polgármestersége alatt sokat fáradozott, hogy a városi árvaház-alap, minél jobban gyarapodjék.

Mindeddig jól ment a dolog, de elhibázott

volt a dologonét, a hol a szép eszme s annyi áldozatkész ember óhaját megvalósították.

A mintegy 80 ezer frt. alaptőkéből közel 50 ezer frttal palotát emeltek az árvaháznak. Ott áll a nagy épület, büszkén ragyog homlokán az aranyos írás: »Városi árvaház«. S a nagy, diszes épület kong az ürességtől. Most már 18 árva s fél annyi cselédség lézeng a nagy helyiségekben. Van egy luxusárvaházunk, a melybe beépítettük az árvaházi alap nagy részét. Hogy aztán ne álljon ez a nagy épület egészen üresen, a városi házipénztárból pótoljuk a még meglevő csekély alap kamatait.

Egy másik baj az, hogy az épületen kívül még a fenntartásnál is luxussal járnak el.

Jelenleg ugyanis 18 árva van a városi árvaházban s ezek gondozására a gondnok és neje kívül 5—6 cselédet alkalmaz a város, egyenkint 7—10 frt. havi díjjal. A városi szabályrendelet az árvaházról másként intézkedik s azok az áldott lelkű emberek, akik jótékony-ságukkal, hagyományaikkal megvetették alapját a városi árvaháznak, nem ilyen gazdálkodásra tették le filléreiket vagy ezreiket.

A jelenlegi állapotot okvetlen változtatni kell; ezt már belátta dr. Buljovszky József polgármester is és ennek az eredménye azon határozat, melyet a városi tanács tegnapi ülésen hozott.

A gazdasági ügyosztály referense előterjesztést tett, hogy a vízvezeték az árvaház emeletére fel kell vezetni.

Dr. Buljovszky József polgármester előadta nézetét, mely személyes tapasztalatán alapul. Semmi költségesebb beruházást nem akar, mert a jelenleg gondozott 18 árva teljesen, kényelmesen elfér a földszinten s a magas souterain-ben. Továbbá nem szükséges öt-hat cseléd, hanem a város által segélyezett öreg, de tisztességes öreg asszonyok közül kettőt elhelyeznek az árvák felügyeletére s legfeljebb egy konyhaszolgáltót alkalmaz a város a gondnok segítségére. Ilyen eljárás mellett tetemes összeget megtakarítanak. Az emeleti részt pedig teljesen bezárják.

Majd ha több árvát tudunk elhelyezni az árvaházban, igénybe lehet venni az emeletet.

Addig szigoruan ragaszkodjunk a megalkotott szabályzathoz.

Némi gyanakodással mondtam ki az igent. Kiváncsi voltam mi lesz ebből?

— Azért mondom, mert ha hive az igazságnak, akkor nagyobb fizetést csak nagyobb munkáért kívánhat. Tehát ezentul nagyobb munkákat, nagyobb önállóságot fog kapni. Mindjárt megis kezdetjük.

Kivett egy régi poros oktát s elém tette.

— Lássá, ez egy régi megnyert perem. Hogy mi volt a története, azt megtudja, ha elolvassa az egészét. Külömben nem ez a lényeges benne, hanem az, hogy a 421 frt 79 krban megállapított költségből mai napig egy fillért sem láttam. Önre bizom, hajtsa be ezt az összeget, vonja le belőle a kiadásait és az egy évi fizetés-emelést, a 60 frtot, azután a többi adja át nekem.

Nekem sem kellett több. Olyan büszkén ültem le az asztalhoz, mintha már is dr. köz- és váltó-ügyvéd volnék. Ez az első perem. Följegyeztem egy fél iv papírra az alperes és felperes nevét, alája a keltet s az egészét berámázva a szobám főhelyére akasztottam. Hadd gyönyörködjem egész életemet át az első peremben.

Laczi komám másnap el nem tudta gondolni, micsoda szorgalom ütött belém? Mikor ő feljött az irodába, én már rég ott ültem, elmerülve a periratok tanulmányozásába, pedig rendszeren az érkezésnél én voltam az utolsó, elmenetelnél első. Vállamra ütött.

— Mit silabizálsz azon, czimbora?

— Az első peremet tanulmányozom, fellettem nagy büszkén s aztán tovább egyetlen egy kérdésére sem válaszoltam.

Két napi olvasás után a per végére értem s megtudtam, hogy teljesen fölösleges volt elolvasnom, mert az ítéletek már megállapították a költségeket.

Ez egy kissé bosszantott, de nem gondoltam vele sokat. Hamarosan elkészítettem a sommás keresetet 412 frt 79 kr. és járulékaik iránt. Mikor a princípálistól bélyegre kértem pénzt, nagyot nézett.

— Tisztelt czim, én ezt önnek adtam át, tessék a kiadásokat fedezni. Majd a végén levonhatja.

— Hm; gondoltam. Így nem jól állunk. Azt a temérdek bélyeget fizetni s esetleg a pert elveszteni — sehogy sem jó dolog ez.

Már vissza akartam lépni a dologtól, de mégis resteltem meghátrálni. Nekivágtam elszántan a fizetnem a bélyeget, mint a köles.

Minden úgy ment, akár a karikacsapás. Végül sikerült az alperes ellen a végrehajtást is elrendeltetnem s egy napon reménytől és büszkeségtől dagadó kebellem ültem kocsi a végrehajtóval, hogy egy irlagmatlan foglalással egész munkámat megkoronázzam.

Ronda, nyomoruságos oláh faluba érkezünk. Mikor a végrehajtandó után tudakozódunk, egy alacsony viskóba utasítottak.

Benyitottunk. A teljesen üres szoba közepén egy félig józan, félig részeg atyafi ült s valami bográcsféléből evett. Mikor bennünket észrevett, egy pillanatra feltekintett, aztán zavartalanul evett tovább. Kérdéseinkre nem felelt egy szóval sem.

A betoppanó bíró aztán megmagyarázott mindent. Ez az, a kit kerestünk, de nincs már egy batkája sem. Mikor a princípálist megnyerte neki egy nagy perét, örömeiben inni kezdett, elitta mindenét.

Leverten, elbusulva mentem haza. Nem csak hogy a fizetésemelés elúszott, de még én fizettem rá a mulatságra vagy 25 frtot. Othon Laczi komám eleinte helyét sem találta a kiváncsiságtól, hogy vajon mennyi hasznom lehetett. Mikor aztán megtudta az eredményt, bölcs nyugalommal csak ennyit mondott:

— Mondtam ugy-e? S máig is a fizetés-emeléssel bosszant.

Az ügyvéd ur nem szólt semmit. Hanem egy hónapig nem nézhetett rám a nélkül, hogy ne igyekezett volna kitörő jókedvét leplezni.

En pedig mit tehettem?

Leakasztottam a falról azt a berámázott papírlapot s könyörtelenül a tűzbe dobtam.

Ez az én első perem s első — és valószínűleg utolsó — fizetésemelésem története.

A Röntgen sugarak alkalmazása.

— Az orvosi tudományban és a katonaságnál. —

Mióta Röntgen tanár az X sugarakat Würzburgban felfedezte, melylyel a tudományos világban valóságos forradalmat keltett, még nagyon rövid idő telt el; mégis az új felfedezés már is annyi alkalmazást talált az orvosi tudományban és praktikus életben, hogy az joggal ragadja meg bámulatunkat.

A moszkvai orvosi kongresszuson egy berlini egyetemi tanár dr. Grunmach, ki legelőször alkalmazta az orvosi tudományban az X sugarakat, most összefoglalta mindazon praktikus hasznokat, melyeket a Röntgen sugarral idáig elérni lehetett s ebből a felolvasásból adjuk az alábbi érdekes adatokat:

Legelőször a szivbajoknál ér sokat a Röntgen sugár alkalmazása, a mennyiben az orvosok most már teljes bizonyossággal megállapíthatják, hogy sziv avagy tüdő baja van a betegnek, mely diagnózist addig csak tapogatózva állíthatták fel az orvosok. A tüdőbajoknál főképp sok haszna van a felfedezésnek, mert most a tüdőt csaknem olyan pontosan megvizsgálhatja, mintha kivette volna azt az emberi testből, sőt volt rá eset, hogy a látszólagos tüdőbeteg Röntgen sugarakkal megvizsgálva másféle betegségben szevedőnek bizonyult s a helyes gyógyszerek alkalmazhatósága által hamar felépült, míg ha a csodás sugaraknak ki nem tették volna, továbbra is így kezelték volna még a leghíresebb orvosok is mint tüdőbeteg s a páciens okvetlenül elhalt volna néhány hónap alatt.

A vesebajoknál abban rejlik az új találmány alkalmazása, hogy a vesekő helye rögtön teljes pontossággal megállapítható s így a rendkívüli fájdalmas műtét ideje igen megrövidül, sőt eddig sokszor az orvos minden kutatása daczára nem tudta megtalálni a vesekövet, míg most okvetlenül megtalálja azt.

A köszvény és gerincz bajoknál szintén hasznos a Röntgen sugár, a mennyiben a beteg csontok azonnal felismerhetők s gyógykezelés alá vehetők, míg eddig az egészséges csontot is kezelték a beteggel együtt, mert nem tudták, melyik az egészséges, melyik a beteg; ennek pedig az volt a következménye, hogy az egészséges részek megerőtlenedtek.

De a katonaság is rendkívül sok hasznát fogja venni békében úgy mint háboruban az új sugaraknak.

A porosz hadügyminiszterium ezeknek praktikus voltáról annyira meggyőződött, hogy már is két Röntgen laboratóriumot állított fel, egyiket tanítás számára a másikat állandó használatra. Ez intézetekben már mintegy 1000 fénykép felvételt csináltak olyan embe-
rekről, kik golyót viselnek testükben valamely háborúból, kezdve egészen 1864-től, úgy hogy volt rá eset, hogy vettek ki olyan golyót egy katonától, melyet már 33 év óta hordozott s melyet semmi kép nem bírtak megtalálni. De a hadgyakorlatok alatt is sok haszna van az X sugaraknak, így most már azonnal és teljes biztonsággal megállapítható, hogy valakinek karja, lába csak kificzamodott-e vagy törést is szenvedett s hogy hol van a törés s úgy a csontszilánkok is rövid operációval kivethetők, míg eddig mindenfelé össze kellett az orvosnak vagdalmi a beteg testrészeket, hogy a szilánkokat megtalálja.

A nagy gyakorlatok közt gyakorta előfordul, hogy a katonák lába erősen megdagad, a Röntgen sugarak segítségével megállapították, hogy ez onnan keletkezik, hogy a nagy erőfeszítés folytán a lábszár vékonyabb csontja elernyed

s csekély törést szenved, ezért van az, hogy ha az ilyen ember továbbá is menni kénytelen, igen könnyen olyan bajt kap, hogy egész életére megbénul.

Az is gyakran előfordul a katonáknál, hogy a tü vagy egy szeg bolemegy a kezükbe, lábukba s nem lehet többé megtalálni ma már a Röntgen sugarak alkalmazásával azonnal ráakad az orvos a testbe ment idegen fémekre.

Volt rá eset, hogy teljesen egészséges invalidus katonák testéből puskagolyókat fémrészecskéket vettek ki, melyek létezéséről azoknak sejtelmük sem volt.

De a sebészetnél is igen hasznos az új sugár, hisz ezentul a bekötözött nagy sebekről sem kell majd mindennap levenni a nagy fájdalommal járó kötözéssel a régi tépéseket és pólyázásokat. Csak elibe tartják a beteg kart a Röntgen-lámpának s az orvos azonnal megtudhatja, hogy gyógyul-e már a seb vagy újabb komplikációkáltak-e be.

Idáig körülbelül ezek a praktikus haszna az új, csodás sugaraknak, nem is említve azt, hogy például vánvizsgálatnál mily könnyedséget fog okozni az, hogy az utasoknak nem kell ládáikat kibontani, hanem egyszerűen csak a Röntgen-lámpa elé tartják azokat s rögtön kiderül nincs-e csempészett, dohány, szivar a bőröndben, persze a brüsszeli csipkét nem lehet meglátni e miatt még ki kell bontani a ládákat. — De ki tudja, hogy a mai csodás gyorsasággal haladó tudomány nem talál ki még ezek felfedezésére is egy új X sugarat. Qui vivra verra.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Szeptember 5. A megyei központi választmány ülése.

Szeptember 6. Biharvármegye közg. bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

Szeptember 7. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Szeptember 10—12. Díjlövés és teke verseny a nagyváradai polgári lövöldében.

Szeptember 15. Biharvármegye őszi közgyűlése.

Szeptember 24. Katonai lóvadás Nagyszalontán.

Szeptember 25—26. Lóversenyek Nagyváradon.

Szeptember 27. Katonai lóvadás Nagyváradon.

Október 3. Tenyészállatkiállítás B.-Diószegen.

Régészeti és történelmi muzeum (Szlach park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* Az új autonómiai választások Nagyváradon. A várad-olaszi autonómiai bizottság tegnap délután ülést tartott a kath. körben. Az ülésen az új autonómiai választások határidejéről a várad-olaszi plébánia területére nézve f. hó 11, 12 és 13-ik napjait tüzték ki. A szavazások az iskolai év megkezdése miatt nem a r. kath. iskola épületében lesznek, mint a múltkor, hanem a plébánia épületében, hol a választók d. e. 9—12. és 3—7-ig adhatják le a szavazataikat a bizottság előtt. Az újvárosi és váradvelencei plébániák szavazási határnapja még nincsenek megállapítva, de még a mai nap folyamán meg lesznek állapítva s akkor a lapok útján hozzák a közönség tudomására. A választási határnapokat különben a szószékekről is ki fogják hirdetni.

* Klotild főhercegnő Kis-Jenőn. Csütörtökön magas vendége volt az arad-megyei Kis-Jenőnek a szomorru emlékeztető ágyai tragédia második évfordulója alkalmából. Klotild főhercegnő érkezett a reggeli vonattal Kis-Jenőre Szirmai grófnő és Libics Adolf jószágigazgató kíséretében. Fél kilenczkor a főhercegnő kíséretével együtt kihajtatott az

ágyai kápolnához, a hol Oltványi Pál kis-jenői lelkész az ifjan elhunyt főherceg emlékéért csendes misét mondott. Az esti vonattal Klotild főhercegnő elutazott Kis-Jenőről.

* Személyi hír. Dr. Perjessy Mihály, az új nagyvárad kir. ügyész, ki a napokban vette át az ügyészség vezetését, most végzi látogatásait a hatóságok fejeinél, nyilvános szereplését tegnap kezdte meg először a városi közigazgatási bizottsági ülésen s hétfőn pedig a megyénél vesz részt ugyan ez ülésen.

* Ki lesz a városi mérnök. A Nagyvárad városánál megüresedett mérnöki állásra, tudvalevőleg meg van hirdetve a pályázat. Mint értesülünk pályázó má is jelentkezett s még többen is szándékoznak az állás elnyeréséért folyamodni. Hír szerint az államépítészeti hivatal egyik jeles mérnöke: May Sándor szintén reflektálni fog az állásra. Kinevezésével a város mérnöki hivatala kiváló szakembert nyerne.

* Új egyetemi rendes tanár. Király 6 Felsége Dr. Marschalkó Tamás budapesti egyetemi magántanárt a kolozsvári tudományegyetemre a bőrkortan nyilvános rendes tanárává nevezte ki. A jeles tudós néhai Marschalkó Tamás honvéd ezredes fia s a középiskolát Nagyváradon végezte.

* A tüzerlaktanya átvétele. A helybeli Vilmos főherceg tüzerlaktanya már teljesen készen áll. Az átvételt tegnap kezdte meg a város részéről és a vállalkozók kiküldött tagjaiból álló vegyes bizottság, melybe azonkívül a katonai parancsnokság és a belügyminiszter kiküldött mérnöke vesznek részt. — A laktanya építését tudvalevőleg 432.000 frt költség előirányzatból Macskovits Dömtő és Hartl nagykanizsai cég teljesítette. A város az építési költségeknek eddig már 350.000 frtot fizetett ki, de a még hátralévő munkák ára is mintegy 80.000 frtot tesz ki. Az épület tehát csaknem egy fél millióba kerül, az előirányzatból pedig mintegy 8—10.000 frtot takarított meg a város. A laktanya 30 épületből áll s igen kellemes architektonikus benyomást gyakorol a nézőre. Az építkezéssel folyama alatt a város részéről Csordacsics Ferencz városi építőmester vigyázott fel és működött közre. Az átadást szeptember 13-án fejezik be, mikor a vállalkozók bankettet rendeznek a bizottság tiszteletére.

* Két nagyváradai baka halála. Lapunk zártakor vesszük a hírt, hogy a jelenleg Vaálon (Fejérmegye) idéző nagyvárad honvédparancsnokság táviratilag értesítette két idevaló honvédnek szülőit, miszerint fiaik a hadgyakorlaton a nagy strapát nem bírván ki, rövid időközökben meghaltak. A hadgyakorlatok molochjának áldozatul esett két bakáról a késő éjjeli órákban már bővebb információt nem szerezhettünk, ma azonban utánna járunk a dolognak. Eddig csak annyit tudunk, hogy a meghalt két baka cibil életben kőmives legény volt. — Ezzel kapcsolatban említjük meg, hogy tudósítónk tegnapi levele szerint a nagyvárad bakák f. hó 6-ig maradnak Vaálon s így valószínűleg ott is temetik el a két szerencsétlen bakát. — Etyeken különben nagyon jól fogadták a várad katonákat, sőt az odavaló plebános az egész tisztikart meghívta magához szőlőjébe borkóstolóra.

* A tanév kezdete. Ma és holnap több helybeli tanintézet nyitja meg az 1897/98-iki tanévet. A helybeli premontrai rendű kath. főgymnáziumnak ma reggel 8 órakor lesz a „Veni Sancte”-ja a premontrai templomban, hétfőn pedig már a tanítások is megkezdődnek. Mint értesülünk a gymnáziumba be-

iratkozni kívánó tanulók az idén is oly nagy számban jelentkeztek, hogy számuk az 500-at jóval meghaladja. A reáliskolában szintén hétfőn nyílik meg az új tanév. Az elemi és községi iskolában azonban csak nagyjából a jövő hétfőn.

* **A vágóhídi állapotok.** Mikor a nagyváradi vágóhidat felépítették, eldicsekedtünk vele hogy nem igen van párja a vidéken. Csakhamar azonban kitűnt, hogy egyik főkélléke, a hűtő kamarák nem felelnek meg a követelményeknek. A mézárások és hentesek fizették ugyan kényszerűségből a hűtő-kamrák után a díjakat, azonban nem használták, mert a hús megromlott benne. A napokban dr. Hoványi Ferenc városi főorvos és dr. Baróthy Akost, főorvos megvizsgálták a vágóhidat s olyan állapotokat találtak, a melyek nem a legjobban dicsérik a város gondozását. A tisztiorvosok vizsgálatából kifolyólag a vágóhídi felügyelő Lintner Kálmán terjedelmes előterjesztést adott be a városi tanácsnak, a melyben rámutat a közbiztonsági állapotokra. Az alkalmazott két szolga olyan dolgokkal van igénybe véve, a melyeket azelőtt más közegek teljesítették így az egyik a husok ólomzáróását teljesíti a másik kezeli a vízvezetékét, a mely utóbbit az előtti vágóhídi gépész teljesítette. A jégkamara teljesen használhatatlan s így a húst a vágóhídon hagyják kihűlni. Éjjel éppenséggel nincsen rendőr s bármi történhetnék, a védtelenül hagyott vágóhídon. Kéri a jégkamara sürgős átalakítását, a szolgák szaporítását s éjjelre legalább egy rennőrt, aki a felügyeletet teljesítse.

* **Ülések a megyeházán.** A 15-ikén tartandó megyei közgyűlés előkészítésére a különböző szakosztályok jövő héten üléseket tartanak. A közgyűlés tárgyának nagy részét községi számadások fogják képezni. A közigazgatási bizottság hétfőn délelőtt 10 órakor ülészik.

* **Magyar iparoktatás.** A kereskedelmi miniszter megbízásából Budapesten *Szterényi József*, az országos ipariskola főigazgatója „Magyar iparoktatás” czímen ezelőtt egy évtől lapot indított meg, mely mintegy összekötető kapcsolatot szolgál az összes hazai ipariskoláknak s melyben az ipari rendeletek és ipariskolai mozgalmak bővebben legyenek tárgyalva. Az új lap úgy látszik nem igen bővelkedik előfizetőkben, mert tegnap a miniszter rendeletileg tudatta Biharmegye alispáni hivatalával, mint II. fokú iparhatósággal, hogy a lapot f. hó elsejétől kezdve valamennyi vármegyének, tanfelügyelőnek és I. fokú iparhatóságnak meg fogja küldeni. Az előfizetési árat pedig az országos tanoncziskola alaptól fogja fedezni. A két hetenként megjelenő lap előfizetési ára 1 évre 5 frt. Az országos tanoncziskolai alapnak minden megye a saját ipariskolai alapjából fogja az előfizetési díjat megtéríteni.

* **Tavaszi dísz őszi hónapban.** Cséffai levelezőnk írja, hogy ott Mócz Péter kiscsáza kertjében egy almafa másodszori virágzásban van. Levelezőnk kertjében meg egy szem meggy most ért meg, szinte a másodszori virágzásból. Az akáczfák is virágnak itt-ott. Mindezen természeti ritkaságok talán egy hosszú őszenek előhírnökei.

* **Díjnokok sztrájkja.** A napokban megírt közleményünkkel kapcsolatban közöljük a következő értesüléseket: A váradi pénzügyigazgatóságnál tegnap előtt reggel a díjnokok csakugyan megkezdték a sztrájkot s csak hosszas vitatkozás után állottak ismét munkába. A minisztériumhoz a meghosszabbított munkaidő s a terhükre alkalmazandó díjnokok miatt felterjesztést intéznek s a sztrájk kérdését annak elintézéséig függőben hagyják. Ha magának a

pénzügyigazgatónak a kérelmére nem segítettek a keserves állapotban, ugye kérvénytől sem remélhetnek nagyon sokat, dacára kérelmük méltányosságának.

* **A megyei utak kijavítása.** A megye minden részéből felhangzó panaszoknak, végre meg lett az eredménye. Most már az illető hatóság is belátta a viszonyok tarthatatlanságát és igyekszik azon segíteni. Ugyanis július hó végén és augusztus elején Beóthy László főispán és Szunyogh Péter alispán Petrácsék Ferenc m. kir. főmérnökkel küenzsásztizenkilenc kilométer megyei utat bejártak. A nyert tapasztalatokról már betérjesztették a tizenkét sűrűn irt oldalú jegyzőkönyvet, melyben bőven ki van fejtve az is, hogy miként lehetne kis költséggel, a megyei utat járható állapotba helyezni. Az ügy a hétfőn tartandó közigazgatási bizottsági ülés egyik tárgyát fogja képezni. Az ügyhöz csupán az a megjegyzésünk van, hogy jelenleg is azon tündönek, hogy miként lehetne kevés költséggel segíteni „ideiglenesen” a hajon, holott a községek által évenként fizetett óriási utadóból, azt hisszük véglegesen is jó állapotba lehetne helyezni a megyei utakat, melyek Biharmegyének valóságos szegényei.

* **A városi épületek rongálása a katonák által.** A városnak igen sokba kerül a kaszárnyák fentartása s ez czímen tetemes összeggel apad a katonaság által fizetett bérösszeg. A 15. huszárezred eltávozáva körünkben, a megüresedett kaszárnyát a város rendbeszedeti, kitakarítja, mire a 7. huszárezred Nagyváradra jön s elfoglalja a laktanyát. Az előzetes szemlén részt vett dr. Bulovszky József polgármester is s meggyőződött, hogy lelketlenül bánt az eltávozott huszár ezred legénysége az épületekkel. A nemrégben tetemes költséggel helyreállított helyiségekben a vakolat lezerve, összerongálva; kimeletlenül törve, zúzva a fal, a faszervezet és felszerelés. Minden körülmények között gondoskodni kell a városnak a módozatokról, hogy jövőben ne legyen a város által fentartott kaszárnya a Csáki-szalmája Bezzeg a katonai kincstár épületeire vigyáznak a vitéz hadfiak.

* **Tilos a magyar sírfelirat.** Nagyszőlőssön nem régen egy sírkőről le vakarták a magyar feliratot és a követ be mocskolták. Ezt a tettet egy orthodox rabbi cselekedte, ki tudunkkal még nem kapott érdem keresztet. Most alig pár nap múlva hasonló esetről innak a fővárosi liberális lapok. A „Magyarország” közli a következőket: Szombathelyen az orthodox zsidó rabbi, névszerint Jungreis Pál, azt a főlháborító dolgott követte el, hogy megtiltotta Reinzinger Jenő és Staller Ignác sírköveinek föllállítását, mivel azon magyar szövegű feliratok voltak, mikor pedig az ő és Steiner Salamon „szent egyleti elnök” tiltakozása dacára a magyar fölliratu sírkövet az illetők föllállították, azokról a magyar fölliratokat Jungreis orthodox rabbi lekaptartatta. A lekapart föllirat nem tartalmazott egyebet, mint az elhunyt nevét, életkorát és halálzásának napját. Egy harmadik esetben Fischer Manó volt „szent egyleti” elnöknek szintén megüzente a rabbi, hogy elhunyt nevének sírkövére távolítsa el a magyar fölliratot, különben ő fogják a magyar szöveget a sírkőről eltávolítani. Fischer Manó azonban az üzenetre azt válaszolta, hogyha fenyegetését a rabbi beváltja, bűnvádi följelentést tesz ellene. Azt az egy fölliratot tehát még eddig a sírkövön hagyták. Jungreis rabbit különben is, fanatista, magyarfaló embernek ismerik városzerte.

* **Tűz a magasban.** Hetek óta állandóan tropikus meleg uralkodik, a nap sugarai izzóan tüznek le, ellankasztva embert, állatot s összeaszalva a növényzetet. Igazán szerencse, hogy ebben a száraz időben nem fordulnak elő nagyobb számmal tüzesetek. Városunkban ugyszólván az egész kánikula alatt nem szólt meg a vereskakavészkiáltása. Tegnap délben

azonban egy sajátságos fajtáját lehetett észlelni a tüzeknek. Nem tudni mi okból, a kolozsvári vasut lokomotívjának szikrájától, vagy a kupékból kihajított égő gyufaszáltól-e tüzet fogott a hegyhátnak a vízház felett elterülő része és elégett egy jó darab legelő a széna rendekkel és boglyákkal egyetemben, mire Hadady telepéről és a szomszédos nyaralókból az emberek elősiettek. A magasban lobogó lángok messze látszóttak s a környék utcáin nagy csoportok delektáltak magukat a mező tüzeiben, a természet tüzi játékában, mely kicsinyben az amerikai prairie égésekre emlékeztetett, csak hogy itt hiányoztak a megriadt bölény csordáknak, vi-songó madaraknak, a tollas indiánoknak és a bátor fermereknek s cow-boyoknak rendetlenül kavargó csapatai de e borzalmas fenséges epizódok nélkül is elég érdekes képet nyújtott az égő hegyoldal, melyről különben sokan azt hiszik, hogy a nap tüzes sugaraitól lobbant volna lángra.

* **Az orvos lelkiismerete.** Egy orvos, a kit haldokló asszonyhoz hívtak, nem ment, mert az éjjeli nyugodalmat az orvosi kötelesség elé állította. Nem akarunk az egyes esetből általános konzekvenciákat levonni, de az egyes esetek elég gyakran fordulnak elő s csak lyeselhetjük a fővárosi tanácsnak azt az intézkedését, hogy az orvost a büntető bíróság elé állítja. Rotschild Arnold dr. orvost álmából zavarta föl a minap egy munkás. Kérte, hogy jöjjön azonnal, mert a felesége haldoklik. Az orvos azzal a kijelentéssel, hogy éjjel nem megy, bezárta a kétségbeesett ember előtt az ajtót. A munkás panaszt tett a kerületi elöljárónál s ez az orvos eljárását közegészségellenes kihágásnak minősítette s az orvost tizenöt forintba büntette. Rotschild dr. nem nyugodott meg az ítéletben s föllebezett a fővárosi tanácsnak. Föllebezésében azt mondja, hogy láza volt, rosszul érezte magát s azért nem ment el a haldokló asszony segítségére. A tanács úgy találta, hogy az orvos cselekedete a büntető törvénykönyvbe ütközik, föllodotta az ítéletet s utasította a kerületi elöljárót, hogy Rotschild Arnold dr. ellen a bünyenyítő följelentést azonnal tegye meg.

s **A félreismert frakk.** Megemlékeztünk a múlt vasárnapi Szent-László-fürdői hírlapirói bankettől irt tudósításunkban arról a humoros jelenetről, hogy egy vendég Koroda Pált, a kitűnő tollu fővárosi hírlapirót pinczérnek nézte, s egy pohár sört hozatott vele. A hirt a „M-g” is közölte s erre a következő nyilatkozat jelent meg:

Félreértések elkerülése végett kijelentem, hogy az a fekete frakkos és szürke czillinderes ur a kiről a Magyarország tegnapi számában megjelent félreismert frakk című cikkelyben fölemlítette, hogy Nagyváradon a Püspökfürdőben egy pohár sör elhozása végett megszólítottván, a fölszólításnak udvariasan elegett telt, nem Koroda Pál ur, hanem én voltam.

Budapest, 1897. szept. 3-án.

Ifj. *Báttaszékly Lajos.*

* **Bekisért cigányok.** Tegnap kísérték be a kis-marjai csendőrök a nagyváradi ügyészségi fogházba azokat a tolvaj cigányokat, a kik Nagykereki község határában egy csomó szalma kalapot loptak. A bűnjelként szereplő kalapokat a csendőrök behozták. Az erősen vasbavert cigányok. Balogh Lajos, Balogh Sándor (Mihályé) Farkas Sándor és Balogh Sándor.

* **Fegyenczek szállítása.** Az éjjel szállították Szamosújvárra lopás és közokirat hamisítás büntette miatt 5 évre ítélt Marozsán Bálintot és közokirat hamisítás büntette miatt 3 évre ítélt Lestyán Károlyt. Ezek ketten ugyan egy ügyében vannak elítélve. Egyidejűleg szállították még a szamosújvári fegyházába, közveszélyü megrongálás miatt 2 év és 6 hónapra ítélt, Mnyercse Mihály á liki, továbbá gyújtogatás büntette miatt 2 év és 5 hónapra ítélt Drimba Tógyer. A látszólag megtört fegyenczek fogházór kíséretében indítottak utnak.

* **Mandel Ferencz ügyosztálya.** Mindaddig, míg Mandel Ferencz rendőrbiztos ügyeit tisztázza, ügyosztályát a rendőrbiztosok egymás között fogják felosztani. Mandel jelenleg az egyik legfontosabb ügyosztályt a közegészségügyet vezette. A fegyelmi ügy október elején valószínűleg véget fog érni.

* **Bonaparte hercegnő társalkodónője.** Dósay Ella k. a. ki Párisban több évig Türr István tábornok neje és Bonaparte hercegnőnek társalkodónője volt Nagyváradra érkezett és városunkban fog letelepedni állandóan. Lakása Nagy-Teleky-utcán a nagyvárad-i takszínház épületében van; elvállal német, francia leccskéket és zongora tanítást úgy kezdők számára mint a classzikus zenében való oktatást.

Diploma nélküli orvos.

Körülbelül hat év előtt egy Tóth Ödön nevű uri ember költözött a fővárosba, ki egyéb foglalkozás hiján gyógyításra adta magát anélkül, hogy orvosi diplomája lett volna. Hat évig folytatta garázdálkodását, míg végre rajta vesztett. Annnyival furább a dolog, mert mielőtt a fővárosba került volna, a vidéken kilencz éven át folytatott orvosi gyakorlatot, sőt Bihar és Szatmármegyében körorvos is volt.

Tóth Ödön Budapesten már többször beszélgetett magáról, még pedig nem valami kedvező ügyekkel kapcsolatban. Négy év előtt rüppök módon inzultálta egy fővárosi ügyvéd nejét: az ügyvéd provokálta Tóthot: a dolog a törvényszék elé került és a kihívó ügyvédet egy-napi, a kihívottat pedig félévi államfogházra ítélték. Ugyancsak Tóthról beszéltek, hogy ő denuncziálta Szeless Adorjánt a rendőrségnél.

Egész véletlen dolga, hogy az »orvos« urrol most lerántották a leplet. Ő ugyanis régebben hirdette, hogy bizonyos betegségeket gyógyít. Néhány hét előtt feltűnt a VIII. kerületi előjáróságnak, hogy Tóth, ki most VIII. kerületben lakik, diplomáját nem mutatta be a hatóságánál, holott erre köteles lett volna. Az előjáróság megidézte, de ő nem jelent meg, miért el is ítélték; a fővárosi tanács ez alkalommal utasította az előjáróságot, hogy Tóth ellen a rendőrség valamint a büntető bíróság előtt tegyen lépéseket, mert lehetséges, hogy Tóthnak egyáltalában nincs diplomája.

E hónap elején történt, hogy Krecsányi Kálmán kapitány, a VIII. ker. rendőrség vezetője maga elé idézte Tóthot és vallatóra fogta az oklevele dolgában. A jeles férfit nagy méltatlankodva beszélt, arról, mint lehet ilyesmivel zaklatni őt, aki már 15 éve orvoskodik. De a rendőrkapitány nem tágitott, hanem megkérdezte:

— Hol szerezte hát és mikor az oklevelet?

— 1874-től 1879-ig voltam a budapesti egyetem hallgatója. — felelte fufangosan Tóth.

— De kapott-e diplomát?

— Diplomát? Nohát diplomát Budapesten nem szereztem.

— És másutt tán igen?

— Igenis még pedig Bécsben.

— Kérem előmutatni szívesen Krecsányi.

— Azt nem teszem; nem tartozom veie. ..

A rendőrkapitány sokáig bajlódott Tóthtal, ki végre beismerte, hogy sohasem szerzett sem Budapesten sem Bécsben oklevelet.

A rendőrség folytatta nyomozását és az ügyet bírói elintézés végett Kürthy József dr. büntető aljárásbíróhoz tette át, ki nemsokára megtartja benne a végtárgyalást. És a felmerült eset alkalmával lehetetlen rá nem mutatni büntető törvénykönyvünk arra a hibájára,

hogy az olyan embert, mint Tóth Ödönt, ki másfél évtizeden keresztül tévesztette meg a világot orvoskodásaival, — legfeljebb 200 frt. pénzbüntetésre lehet elítélni. A bíróság ugyanis csak czimbitorlásáért és — a jogosulatlan orvosi prakszisért — — közegészség elleni kihágás czimén vonhatja felelősségre s ezek mindegyikére a törv., mint maximumot, 100-100 forint pénzbüntetést ír elő.

A nebulók.

Két nagy folt a könyökön, kettő a térdeken s még egy nagyobb valahol, belésül egy buksi fejű gyerek — ez a nebuló.

Régen, mikor a mogyoró cserjének jobban ismerte a gyerek a hajtását, mint a gyümölcsét, így nézett ki a kis diák.

Szeme ragyogott az egészségtől, arcán mindig ott ült valami hunczutkás mosoly, s a begyében rendszeren főtt valami újabb stikli.

A diákot nagyon megdeklínálta a stikliért a tanár ur, de hát ha a stikli jól sikerült — nem fájt olyan nagyon.

Ma már kipusztultak a nebulók, ha a tanár ur deklínálni próbálna, becslétsértési pert akasztana nyakába a megsértett »növendék«.

Most szállingóztak be a szülők reményei az új tanévre. Nagy tömeg könyv van a hónap alatt, mit nekik nehéz czipelni, a papának pedig kifizetni s oly komolyan nyult ábrázatjuk, mintha nekik kelene elintézni a cseh-német kiegyezést.

Hja! a bucsu, a bucsuzás emléke teszi bussá a kis és nagy diákokat és a szülőknek jól esik látni hogy nem könnyen válik meg tőlük a gyerek.

A kocsi be van fogva, a kis fiu első gimnáziumba megy — őt a mama hozza be a városba. A kocsiiban nem kalap-skatulyák, hanem egy hatalmas láda terpeszkedik, tele a gyerek holmijával, meg egy kis pogácsa, alma, sült csirke, na meg egy pár üveg málna, befőtt, hiszen úgy szereti szegény gyerek, ki tudja, mikor ehét majd ilyesmit.

Benn folyik a bucsuzás. A mama a szemét töröli, a papának nem jól szelel a pipája szörnyű szigorú arezot igyekszik csinálni.

Aztán azt mondom te Endre (idáig Bandi volt) ha nem leszel eminens, hát agyon csaplak, meg a kis lóra sem szabad felülni többé.

A fiunak nagyot dobban a szíve az utóbbi fenyegetésre s a mama megadja a feleletet.

— A Bandika jól fog tanulni.

Aztán a pipa a balkézbe kerül, a jobb átléleli a fiut, egy czuppanós puszi s a gyerek egyik kezével a bajusz helyét törli az arcáról, a másik kezével pedig zsebre dugja a papától kapott koronát.

— Hajts!

Bandi újvilágba indul, a vonaton dűnyög egy kicsit s a mama aggódva kérdi:

— Bandika mi bajod? éhes vagy?

Bandinak még a torkán sem ment le a bucsu-uzsonna, de érzi hogy valami baja van, hát rámondja:

— Igen.

Ezután majszolja a markába nyomott csirke-czombot, lát golyát a réten, falvakat a távolban s csakhamar eszébe jut:

— Mama nem vagyok éhes.

Most már érdekli a sok ujság s alig akar lezállani az állomáson a vonatról.

Jön aztán a beiratás, a sok gyerek között hamar akad pajtás és Bandi kezdi beletalálni magát az új helyzetbe.

A mama mindent kifizetett, mindent elvégezett,

szívére köti a gyerekeknek, hogy jó legyen, irjon sokszor és bucsuzik.

Keserű könny, sok édes csók, Bandi rágyújt lelke mélyéből a zokogásra. a mama szíve majd meg hasad, de menni kell s Bandika itt marad tanulni.

Egy év mulva aztán mint öt deklínáció és 4 konjugáció boldog birtokosa mehet haza.

A nagyobb diáknál rövidebb a bucsu, ezt a papa hozza be és a mama tanácsol.

— Fiam vigyázz a rossz pajtásokra, valamibe bele ne keverjenek.

A papa büszkén válaszol rá:

— Ne félj annyjuk, meg él ez a maga lábán, s még hozzá teszi: te kölyök, ha olyan bizonyítványt hozol haza mint tavaly, akkor kopsz egy bycziklit.

A beiratás hamar megmegy, a papa megsörözteti a fiut s elbucsuzik büszke öntudattal, hogy nincs külön fiu az országban, mint az övé, előre is biztos a jó bizonyítvány.

A fiu pedig ott marad és busan csapja félre az órarendet.

— Lőttek a bycziklinek — X. tanár ur tanítja a számtant.

A jogásznál még rövidebb a bucsuzás.

A kocsi megindul, de a mama utánna kiált. A kocsi megáll s a papa elnézi, mint öleli még egyszer a mama a fiut. A fiu pedig hálásan csókolja a mamát azért a kis extra gázsiért, a mit ezzel a gyöngéd fogással tudott helyre juttatni a gondos mama.

A jogász aztán maga fel megy az egyetemre, beiratkozik és megkezdi rendes biliard partijét.

Igy kezdődik meg az iskolai év. Fennen lobog a tudomány zászlója, melyről biztatón sugárzik le a jelmondat: egy szekunda nem a világ.

Köby,

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Arménia. Magyar-örmény havi szemle felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Szingott Kristóf. Szeptember. Szamosujvár. Todorán Endre »Auróra« könyvnyomdája 1897. Ára egész évre 4 frt félévre 2 frt egy füzet 40 kr. A gazdag tartalmu füzet először is a kiváló Placsintár Dávid szamosujvári polgármester képevel és életrajzával kedveskedik olvasóinak, ki szamosujvár, az érdekes szép városka haladására szépülésére annyit tett, áldozott. Majd dr. Molnár Antal magas irodalmi niveau-n álló értekezésének folytatását vesszük Örményország és a keleti eseményekről, melyben a nagy foku elkeseredésről értesülünk, amelylyel az örmények a török iga alól való felszabadulás és kétségbeesett harcát vívják. (Les Armeniens le Cretois et l'Europe, par Jean Pischari Nouvelle Revue Lioraison du 1. Mai 1897.) Ezek után a tudós szerkesztő folytatja »A magyar örmény családok geneológiáját« Azdiczki-től »Buzeskul«-ig dr. Gopcsa László a hazai örmények beköltözésének történetét írja le. »A hazai örmények« című cikkében. Megtudjuk ebből, hogy Magyarországra, illetőleg Erdélybe először Apaffy Mihály alatt jöttek örményeink 1669 tájon a katolikus egyház kebelébe Minász püspökükkel együtt 1690-ben tértek. Ma öt főtelepe van a hazai örménységnek. Szamosujvár, Erzsébetváros, Gyergyó Szt. Miklós, Csik-Szépviz és Ujvidék. A kisebb cikkek kívül különösen a szamosujvári m. kir. állami főgymnasiumról szóló kötötte le figyelmünket, amely hőses tudósítást ad a virágzó

intézet állapotáról. Melegen ajánljuk a derék folyóiratot közönségünk pártfogásába.

— **Scotti híres elmékedései** papok számára, megjelent. Az egész mű 4 kötetre, 100 ivre terjed, ára kötetenkint 1 frt 50 kr. Az év minden napjára közöl elmékedéseket a vasár és ünnepnap evangéliumok alapján. Szellemes gondolataival egyrészt eszményi világításban mutatja be papi hivatásunkat, másrészt képessé tesz lelkes szent beszédek tartani (a hétnek hét napjára való tekintettel hét éven keresztül is.) Főnséges eszméi miatt bátran lehet e becses művet a ft. papság kiváló figyelmébe ajánlani. A fordító czime: Adjutus Secundus áldozár, Szatmár, kath. főgymnasium. Kivánatra megtekintés végett is meglehet a művet kapni.

— **Csougrádvármegye története.** Biharvádmegyehez tegnap Csongrád vármegye alispánja szívélyes hangu levél kíséretében megküldte a megye monográfiájának Dr. Zsilinszky Mihály tollából erebő s nagy fényvel kiállított első kötetét. A számos illusztrációval ellátott s nagy betűkkel nyomtatott művet el elhelyezék a levéltárba. Vajjon Biharvármegye monográfiáját mikor fogjuk megláthatni könyvalakban?

SZÍNHÁZ.

Dobó Katicza.

Igen szép, idén dicséretes dolog volt Leszkaytól, hogy az este előadatta »Dobó Katicza« című, minden ízében hatásos hazafias darabot.

Igen alkalmoszerű volt ezt, a régen nem látott művet feleleveníteni, itt van már a hazareményei, a fiatalok, itt vannak a kis és nagy muzsa-fiak.

Bizton remélhető volt tehát, hogy ők a legnagyobb számban megjelennek az este a színházban.

És fájdalom, csaknem üres volt a bódé. Alig lézengett benne egy pár néző. Az ifjuság pedig egészen távol maradt.

Igazán rosszul esett látni azt a közönyt annyival is inkább, mert bizony napjainkban nagyon reánk fér s különösen az ifjuságra, hogy a fásult keblünket a hazafiasság szent tüze egy kissé felmelegítse.

Bizony lelkesítő, szívet nemesítő az ilyen történeti darab minden valamire való magyar kebel előtt és mégis úgy látszik, ma már csak a lomtárba való.

Szomorú, de úgy van. A kávéházak azonban tömve voltak az este is, ott volt az aranyfiatalok is. A mi az előadást illeti, minden ízében *kitünő* volt, kiállítás pedig *fényes*.

Kesztler Dobója mintaszerű volt — igazán fellángolt az ember minden csep vére szép szavallására. **Tompa K.** a lantost, Balassát személyesítette. Igaz érzést öntött szerepének minden sorába. A két »hazafias éneket« pedig oly excelsusul szavallta, hogy a nézők szemébe könnyet lopott. Meg is tapsolták érette nyílt színen. **Amon Margit** (Dobó Katicza) helyre harcziás leányka volt. E »magyar nép« refrainű dalt szépen precízül énekelte, nem hiányzott belőle a drámaiasság az érzés. — Megtapsolták.

Az első felvonás végén egy virágkosarat és virágcsokrot kapott.

Bács Károly e jeles színész Homonnait ábrázolta — a tőle megszokott precízitásaal.

Pesti (Hegedüs) kellő mérséklettel jázott. Helyét egészen jól töltötte be.

A kar is jól működött.

K.— *Rezső.*

— **Kövessi Albert jutalomjátéka.** Egy lokális tárgyú premier, Kövessi jutalomjátéka s a közönség egyik régi kedvence Kövessiné Iványi Mariska fellépte, mindez elég garancia arra, hogy ma este zsufolóság meg fog telni a színház. Ha valaki telháza érdemel, úgy Kövessi Albert is azok között van, akik erre méltán igényt tarthatnak. Egy jó komikus, nagyon nagy befolyással van arra, hogy a színházlátogató közönségnek élvezetes estékben lehessen része. Kövessi tehetsége teljes igénybe vételével működött ezen s így a mai telt ház, nem

lesz más mint a közönség rokonszenvének kifejezése. A »Nagyvárad varróleányok« című énekes vigjáték, Kövessi legújabb irodalmi terméke feg színre kerülni s a tegnapi főpróba után előre megírhatjuk, hogy aki ott lesz a színházban, az jól fog mulatni az ügyes módokon, melyekkel a darab tele van.

Kesztler Ede jutalomjátéka. A szintársulat törekvő s képzett fiatal jellemzésébe, ki az idén oly nagy sikereket aratott Nagyváradon, kedden este veszi jutalomjátékát. Ez alkalomból »Otthello, a velencei mór« kerül színre, mely bizonyára nem csak azért fog telt házat vonzani a színházba, mert Kesztlernek lesz jutalomjátéka, hanem azért is, mert ez lesz az idei színi szezon első és egyetlen Shakespeare estélye.

Paulayné Aradon. Leszkay András színgazgató az aradi színi bizottságnak bemutatott névsorában ott szerepelt Fáy Szeréna a nemzeti színház volt művésznője is, Fáy időközben azonban a Vigszínház is megkínálta kedvező szerződéssel és a művésznő ezt fogadta el. Leszkay így drámai primadonna nélkül maradt télire, ami a jövő színházi évadra mindenestre káros hatással lett volna. Leszkaynak azonban — mint Budapestről tefegrafálják — sikerült a nemzeti színháznál kieszközölnie, — hogy Paulayné Adorján Berta még egy évadra menjen Aradon, s a művésznő is — bár áldozatot hoz midő még egy évadra kimaradt a nemzeti színház ensemblejéből — eleget tett Leszkay kérelmének és télen Aradon fog játszani.

Gonda László jutalomjátéka. Az idei színi szezonban Leszkay András sok régi konvencionális szabálytal szakitott, melynek azonban csak a színházi publicum látta mindig hasznát. Jövőhét keddjén újra ilyen sértést követ el Leszkay, de ez csak amolyan apró sértés számba megy, mert Gonda László a színház pénztárossa, kinek az idén jutalomjátéka lesz, nem csak a jegyek előadásához ért, hanem a színész mesterséghez is, mert ma már kevés azok száma, kik tudják, hogy Gonda ezelőtt 10—15 évvel sűrűn aratta a színészi babérokat is. Ezeket a régi jó emlékeket akarja tehát felújítani kedden, mikor a Vahot Imre pompás humoru darabjában: A »huszárcsiny«-ben eljátsza az egyik cigány szerepét, mely annak idején főszerepe volt. Nem kételkedünk benne, hogy telt háza lesz.

Jutalomjátékok. Most már sűrűn követik egymást a jutalomjátékok. Csütörtökön Pintér Imrénének s jeles baritonistának lesz jutalomjátéka Jókai új drámájában: »Keresd a szívet«. Szombaton pedig Rontai Boriskának Milliöcker kedves zenéjű »Boszorkányvár« című operettejében.

Roccamble Nagyváradon. Ponson du Türrail legnagyobb alkotásának, Roccamble a párisi csavargó című 70 kötetes rémregénynek fő alakja Roccamble holnap fellép Nagyváradon is. A nagy látványos darabban az egész személyzet közreműködik. »Roccamble« Londonban több mint 300-szor került színre s fővárosi nyári színház állandó műsor darabja.

Igazságszolgáltatás.

A belényes vidéki rablógyilkosság. A nagyvárad kir. törvényszék tegnap folytatta a belényes vidéki rablók ügyében a végtárgyalást Vagy husz új tanut hallgattak ki a tegnapi napon mi oly sok időt vett igénybe, hogy még tegnap sem mondhatták ki az ítéletet. Ma még kihallgatják a csendőröket, aztán a vád és védbeszédekre kerül a sor s így valószínű, hogy ma délután már az ítéletet is kimondhatják. Ez ismeretes bűnügyben a végtárgyalás alatt semmiféle újabb adat fel nem merül. Az első rendű vádlottat dr. Dési Géza védi.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: **Dr. Marienescu Athanas.**

- 1461. Varga József — Varga Juliána.
- 1481. Séprényt Imre — Gombos Juliána.
- 7488. Dénes János — Adorján Katáli.
- 1506. Kiss Károly — Pontélli Ilona.
- 1511. Henegár Flóra — Guga Mária.

Előadó: **Dr. Imrik Péter.**

- 1474. Sveda Gusztáv — Szunyogh Zsigmond.

Előadó: **Bocz Géza.**

- 1412. Herlet Gyula s. t. — Feldheim Izrael.
- 1429. Bányai Sándor és neje hagyatéki ügye.
- 1330. Hatkó Job és neje hagyatéki ügye.
- 1441. mehelean Onnez és neje hagyatéki ügye.
- 1548. Pollák Salamonné — Steiner Dávid.
- 1691. Dohányos István hagyatéka.

Előadó: **Molnár Géza.**

- 2172. Szabó Sándor közokirat hamisítás.
- 2248. Toma Petru s. t. hatóság elleni erőszak.
- 2249. Belle János gondat. ok. súlyos testi-sértés.
- 2291. özv. Beck Menyhértne vétke bukás.
- 2299. Blázs Gavriláné s. t. becsületsértés.
- 2300. Ranka Izsáj becsületsértés.
- 2202 Pap Izsáj súlyos testisértés.
- 2203. Argyelán Gyergye lopás.
- 2230. Bodrozsán Steva s. t. lopás.
- 2240. Kohn Dávid rágalmazás.
- 2242. Kráusz Jakab rágalmazás.
- 2243. M. Nagy Sándor s. t. rágalmazás.

Előadó: **Urbán Adolf.**

- 2223. Pikó Ferencz magánokirat hamisít.
- 2262. Goldstein Jenő sikkasztás.
- 2297. Binkics Juon s. t. hatóság elleni
- 2231. ifj. Rábi István s. t. könnyütestisértés.
- 2232. Gzugya Anna. rágalmazás.
- 2394. Sztán Pével lopás és lopás kísérlet.

Előadó: **Dr. Járosy Károly.**

- 1775. Miskolczy Andrásné hagyatéki ügye.
- 1760. Miskolczy Andrásné hagyatéki ügye.
- 1853. Vettezah Antal — Pethő Kálmán.
- 1854. Vettezah Antal — Pethő Kálmán.
- 1648. Popa Popovits Juon hagyataka.
- 1863. Popa Popovits Juon hagyatéka.
- 1810. Máczi Miklós Mászi Lázárné.
- 1881 Szentgyörgyi Miktós s. t. — Lázár Mór.
- 1886. Fülöp Péter — Kiss Tógyer.
- 1893. Vagner József — Biener Hermina.
- 7898. Kacsora Péter — Friedmann Zsigmond.
- 1439. Irimie Gavrilla — Irimie Tógyer s. t.
- 1449. Czárán Géza s. t. — Kinczig János és neje.
- 1578. Gyinga János s. t. — Boár Algye Juon s. t.
- 1908. Kinczig Teréziá — Kreisler Ferenczné
- 1801 Blidár Petru s. t. — Blidár Flóra s. t.

REGENY-CSARNOK.

VIZ ALATT.

Elbeszélés.

Irta: **ROVETTA G. Ford. S. J.**

14.

Szerelmesen nézte a nőt, ki oly könnyedén és előkelően haladt előtte, vizsgálta szép lábcskáit és formás lábikráit, melyeket rendkívül finom, piros-selyem harisnya takart. Továbbá hajporának illata, melyet a szél feléje hozott, a fák melyeket friss reggeli szellő mozgatót cseppektől ragyogó lombok a csillogó fűszálak a fényes nap a friss, egészséges erdei levegő a biztos magány eme nagy csendben, melyet csak a madarak éneke szakitott meg olykor-olykor: egy szóval mindez végtelen meglepéssel töltötte el szívét, s gyönyörteljes érzés futotta át egész lényét.

A kunyhóhoz érkezve Ariberti észrevette hogy Giacomo követi őket, feléje fordult:

«Egyelőre nincs rád szükségem mehetsz reggelizni.»

«Köszönöm, gróf ur.»

A paraszt a gróf háta megett megfenygette őt, azután egy másik mellékuttra tért, elhaladt a kunyhó előtt, hogy elhozza kosarát, melyben ennivalói voltak és körülbelül, egy puska-lövésnyi távolságra a kunyhótól leült a szomszédos föld mesgyéjének buja fűvére. Időről-időre a mint egyet-egyet harapott száraz kenyeréből meg-megcsóválta fejét és bösz tekintettel nézett a kunyhó felé.

Ott bent a szűk sötét kunyhóban, melybe alig tudott behatolni egy-egy napsugár a sűrű lombzat nyílásain keresztül, ültek Elza és Ariberti szorosán egymás mellett egy kurta, keskeny padon és már ismét elkezdtek a szerelmes csevegéseket.

„Mit gondolt tegnap rólam?”

„Hogy ön nagyon jó!”

„Talán tulságosan is jó!”

„Öh nem! Én már előbb is szerettem önt — de most még sokkal jobban.”

Eközben Praudio segített neki levenni kalapját, melyet a kunyhó egyik czölöpére akasztott azután ismét leült mellé a padra.

„Miért nem mondja ön, szerettelek?”

„Mert én még senkivel sem tegeződtem!”

„Férfjével sem?”

„Férfjével? Természetesen; de hát az egészen más!”

És Elza bosszusan huzogatta vállait Praudio emez őszinte kérdezőskedéseire.

„Sajátságos modora van önnek, hogyha valakit szeret!”

„Ön úgy látszik azon véleményben van, hogy a szerelem abban áll, vajjon önnek vagy, Te'nek nevezzünk-e valakit.”

„Nem, nem egyedül abban — — hanem —!”

„Henem miben?”

„Maga rossz — — nagyon rossz!”

Elza nagyot nézett rá, mert nem értette meg, ő pedig hogy érthetőbbé tegye magát, megölelte őt és ajkával az övéihez közeledett, hogy azt neki magyarázza.

De a grófnő oly hevesen huzodott vissza tőle hogy csaknem leesett a padról.

„Kérem gróf ur, ne tegye, hogy megkelljen bennem a bizalmat, melyet önbe helyeztem.”

„Bocsánat grófnő! bocsánat! Hiszen már régóta tudhattam volna, hogy ön semmit sem érez irántam.”

És minden ilyen alkalommal tüstént első-tétült Praudio arca, levette karját derekáról, nagy buzgalommal nézett ki a kunyhó kis ablakán és olyan arczot vágott, mintha újból a madarászás szenvedélyének akarná magát átadni.

„No, lássa csak milyen ön ismét! Mert valaki nem akar tüstént mindent a mit ön szeretne, a megsértettét játszsza és udvariatlan. No hallja! sajátságos modora van önnek is a szerelemben — —!”

Ez az is sértette Praudionot, a ki tovább is folytatta a kibámulást az ablakon.

Ezen pillanatban vidáman, de óvatosan két csi közeledett ugrándozva a kunyhó felé a fák ágain, melyek csalogatva a hívó madártól, minden pillanatban leszállhattak a csapdába.

Alighogy megpillantotta őket Ariberti, máris sietve nyutotta ki kezét a csapda zsinórjai után.

Szegény madárkák! Egy rántás a zsinórral egy csapódás — — és fogva voltak.

Elza még hamarabb észrevette őket, mint a gróf, de hallgatott azon reményben hogy a madarakat a gróf nem veszi észre s azok ismét tovarepülnek. Szíve felázadt a gondolatra hogy Giacom durva kezeiben lássa őket a ki kicsavarja nyakukat. S mert jó és érzelmetlenség volt, meg akarta őket menteni. Már arra gondolt, hogy Praudiontól fogja kérni életben hagyásukat, de Praudio most épen olyan dühösnek látszott.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Ő Felsége a csapatok között.

Bécs, szept. 3. (Saját tud. táv.) Ő Felsége, aki kitünő egészségben és a legjobb színben van, ma reggel 7 órakor

Manor paripáján, a melyet ma ült meg először, kilovagolt a hadgyakorlatok színterére. Ő Felsége kíséretében voltak: Paar gróf lovassági tábornok és Bolfras altábornagy főhadsegédek, Alberti gróf, Dietrichstein herceg és Wessely lovag szárnysegédek és a német és olasz attachék A hadgyakorlatok befejezését már a holnapi első délelőtti órákba várják.

A király a hadgyakorlaton.

Budapest, szept. 3. (Saját tud. táv.) Bistritzről írják: Ő Felsége egynegyed 8 órakor szűkebb kíséretével, melyhez a német és olasz katona attachék is tartoznak, kiment a hadgyakorlatok színhelyére. Az idő tartósan szép.

A sziámi király Essenben.

Budapest, szept. 3. (Saját tud. táv.) Hamburgból írják: A sziámi király holnap délelőtt 11 órakor Essenbe utazik.

Letartóztatott tudós.

Budapest, szept. 3. (Saját tud. távirata.) Püspökladányban Winkler nevű külföldi tudóst az akadémia levelezőtagját félreértésből letartóztatták. — Azonnal szabadlábra lett bocsátva.

A visszatérő öngyilkos.

Budapest szept. 3. (Saját tud. távirata.) Egy Köpesi nevű dohánytözsdei üzletvezető, miután több ezer frtotörsikkasztott, főbe lőtte magát. — Zsebében kötelezőt találtak, mely szerint Párisban, ahol ezt a kötelezőt kifüggesztik, szelleme meg fog jelenni és a tulvilági életéről felvilágosítást fog aoni.

A felkelők harcza Kandiában.

Budapest, szept. 3. (Saját tud. táv.) A felkelők tegnap a török csapatokra tüzelni kezdtek, amit ezek azonnal visszavontak. Eddig veszteség egyik részről sincsen.

Eltűnt turisták.

Budapest, szept. 3. (Saját tud. táv.) Eddig a Mont-Pleureur három megmászójának borzasztóan megcsönkített holttestét találták meg, a kutatást folytatják.

Elnapolt tartománygyűlés.

Zágráb, szept. 3. (Saját tudósítók táv.) A horvát tartományi gyűlést váratlanul bizonytalan időre elnapolták.

Elhunyt nyelvmester.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud. táv.) Rayé Ottó híres francia nyelv tanár, Széchenyi Petőfi és Vörösmarthy nyelvmestere Recsk fürdőben meghalt.

Wallusching lemondott.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud. táv.) Fiuméből írják. Lovag Wallusching a városi képviselőségről lemondott.

A nagy hadgyakorlat Ausztriában.

Bécs, szeptember 3. (Saját tud. távirata.) A 2. hadtest parancsnokságához szeptember 1-én estig a felderítési szolgálatot teljesítő csapatoktól jelentések érkeztek be, a melyek szerint nagy ellenséges erők érkeztek a Beczva melletti Löschna-Holstöpetschbe és erős ellenséges oszlopok elérték Odraut. Az 1. hadtest 12. hadosztályának megérkezéséről Meseritsch tájékán, a 2. hadtest parancsnoksága szeptember elsejének estéig nem kapott jelentést. Az ellenfélről beérkező hírek alapján Üxküll-

Gyllenbrand gr. lovassági tábornok a 2had test parancsnoka, elhatározta, hogy anélkül, hogy a 25. hadosztály megérkezését bevárná, a két osztott csapatokban talált ellenfelet Odraunál illetőleg Holstöpetsch-Löschninál megtámadja. E czélból hadtestének előrenyomulását elrendelte.

Albóri altábornagy, az I. hadtest parancsnoka, a nyert megbízás értelmében szeptember 2-án a Pistriska patakig szándékozott előrenyomulni.

Már a szeptember 1-ről 2-ára következő éjjel kisebb összeütközésekre került a sor. A II. hadtest parancsnoksága által a Czernotin-Seplitz és fehértemplom melletti Buzva-hidakhoz kiküldött különítményt, a melynek sikerült ezen hidakat megszállni és részben szét is rombolnia mi természetesen csak jelezve volt éjjel után 12 óra 30 perczkor a 46. Landwehr-hadosztály egy sászlóaljja megtámadta és visszaverte. Hajnal-hasadtakor ezen zászlóaljat az 5. gyaloghadosztály 5. vadászászlóaljja főlváltotta. Az utóbbi azonnal megkezdte a szétrombolt hidak helyreállítását, a mi délelőtti 7 órától 10 óráig sikerült is neki. Azonkívül a fehértemplomi hidtől lefelé a folyón gázlóra akadtak és azt meg is jelölték. Az éjjel folyamán a II. hadtest lovassága megtámadta az I. hadtest lovasságát, a mely támadás azonban az utóbbinak ébersége következtében meghiúsult. Szeptember 2-án reggel mindkét hadtest a hadtest parancsnokok által kijelölt csoportokba megkezdte az előrenyomulást.

Délelőtt 9 és 10 óra között a 4. gyaloghadosztálynak, majd a 13. Landwehr-gyaloghadosztálynak oszlopai megszállták a Malhotitz-tól illetőleg, Rakowtól nyugatra eső magaslatokat. Már 9 órakor megkezdte ezeknek tüzérsége a 57. Landwehr gyaloghadosztálynak a Keltchen és a tőle északra fekvő magaslaton át előrenyomuló részei ellen a tüzelést. Mialatt ezen hadosztály egy ezrednek hátrahagyásával a hadtesttüzérséggel a Malhotitz melletti magaslatok felé előrenyomult, Albóri altábornagy az I. hadtest parancsnoka reggeli 8 óra 5 perczkor elrendelte, hogy a hadtest tartalékul kirendelt és Keltechre irányított dandára (parancsnok: Schulheim) a 46 gyaloghadosztálynak Malhotitz irányában kövesse őket, úgy hogy most már körülbelül három dandár aktívola lépett 2. hadtestnek ama részei ellen, melyek a Malhotitztól nyugatra fekvő magaslatokra állottak míg a 12 hadosztálynak a Bistritz felé vezető uton előrenyomuló főoszlopa Wschechowitz felé kanyarodott.

Míg az első délelőtti órában mindkét félnek két-két hadosztálya állott a harcban, az 1. hadtest 5. gyalog hadosztályának délelőtt 10 órakor sikerült Morva-Fehértemplom mellett a Beczván átkelni, a hol az ellene küldött 91. gyalog ezredet a Parschowitsi erdő felé felé visszavetette s későbbben Parschowitz irányában nyomult előre. A 2. hadtest balszárnyának fenyegetett helyzete a 12. hadosztály támadása a jobb szárny ellen s az ellenfélnek nyilvánvaló tulereje (három hadosztály kettő ellenében) arra indította a 2. hadtest parancsnokát, hogy délelőtt 11 órakor parancsot adott az ütközet megtagadására, hogy egyrészt a végleges döntést kikerülje s másrészt hadtesténer három hadosztályát Bistritz mellett és attól északnyugatra egyesítse, a hova a 25. gyalog hadosztály az első délutáni órákban megérkezhetett. A legnagyobb nyugalommal és a legnagyobb rendben először a balszárnyon levő 13. Landwehr hadosztály szakította meg az ütközetet.

A gyakorlat lefolyása arról tanuskodott, hogy a kiindulási helyeket szigorúan titokban tartották a mi a gyakorlat harcszerű lefolyását tetemesen előmozdította. A két hadtestparancsnok az ellenfél erejéről és csoportosításáról csak annyit tudott, a mennyit a felderítő szolgálatra kiküldött hírszerző különítmények és őrzáratok jelentettek, úgy hogy rendelkezéseiket csak ezekre és a harctéren szerzett tapasztalatokra alapíthatták. A csapatok vezetése a nehéz és szakadozott terepen, mely az alparancsnokok önállóságát erősen próbára tette, általában nagy nyugalomról, határozottágról és értelmes együttműködésről tett tanúságot. Ő felsége a gyakorlat kerestül-vitele fölött legteljesebb elismerését fejezte ki.

KÖZGAZDASÁG.

Lehet e védekezni a sertésvész ellen.

A sertésvész sajnos, ma már annyira ösmertemettség, hogy annak tüneteiről, lefolyásáról s az általa okozott nagymérvű károkról beszélni vagy írni felesleges. Alig van az országnak vidéke, hol e betegség ne lépett volna már fel pusztítólag s ahol eddig még nem mutatkozott, ott bizonyára az idén szedi áldozatát. Nem is az a kérdés ma már, hogy melyek e betegség tünetei, hanem egyedül az, lehetne e ellene védekezni, nem találtak-e még fel valamely módot vagy eljárást, a melynek segítségével a sertés állomány megóvható volna e pusztító betegséggel szemben.

Sajnos e kérdésre határozottan kedvező feleletet még nem lehet adni, de minden esetre meg van a remény arranézve, hogy előbb inkább fedeznek fel valamely eljárást, valószínűleg oltás módját, melynek segítségével a sertéseket e pusztító betegséggel szemben megvédeni lehet. Jelen sokan foglalkoznak e kérdés tanulmányozásával s az eddigi kísérletek eredményéből méltán arra lehet következtetni, hogy e kísérletek előbb utóbb sikerre vezetnek.

Földművelésügyi miniszterünk Darányi Ignác rendeletére már is számos helyen végeztetnek a országban különféle oltó anyaggal kísérletek; valóban érdeklünk ezen kísérletek eredményét, amelyek ha talán nem is lesznek teljesen kedvezők, de valószínűleg megfogják mutatni hogy melyik oltó anyag az, a melyet tökéletesbitve haszonnal lehet alkalmazni. Kísérletezésre leginkább a magyar Preisz féle és olasz Peruncsiató féle oltó anyag használtatik. Korai volna ma még akár az egyik akár a másik oltó anyagról bírálatot mondani, még is úgy látszik hogy az olasz Peruncsiató féle oltó anyag bizonyos védelmet máris nyújt, a mennyiben a vele beoltott, s azután természetes fertőzésnek kitett sertések csekélyebb számban betegülnek meg, ezeknél is a betegség könnyebb lefolyású, elhullás nincs

is, vagy csekélyebb perzent, a mi arra enged következtetni, hogy a baj ellen előbb utóbb csakugyan lehetséges lesz oltás által védekezni.

Addig is azonban szigorú elkülönítés, a ragályozó anyag behurcolásának meggátolása által igyekezzünk a baj ellen védekezni. Kerüljük nyájunkkal még az olyan területet is, ahol más sertések járnak, az ujonnan vásárolt és látszólag teljesen egészséges sertéseket legalább 3 hétig elkülönítve tartjuk, ha pedig a betegség már nyájunkba is beütött, úgy legkevesebb kárral szabadulunk meg ha az egész nyájat értékesítjük. Ha pedig ezt tenni nem akarjuk úgy a még egészségeseket válasszuk ki a betegek közül s hajtsuk más területre s esetleg kísértsük meg a Peruncsiató féle védőoltást, a melylyel ha nem is kerüljük el teljesen a veszteséget, de lényegesen csökkentjük azt, amennyiben nem valószínű, hogy a beoltottak közül 20--25%-nál több hulljon el. Ennyire azonban bátran számíthatunk, annyival is inkább mert tényleg 10-14 nap szükségeltetik míg az immunitás az oltás után beáll.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897 szeptember 3-án.

Magyar aranyjáradék 4%	122.50
Magyar koronajáradék	99.80
Magyar vasúti közlekedési aranyban 4%	122.—
Magyar vasúti közlekedési ezüstben 2%	102.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.—
Megyei földterhermentesítési kötvény 4%	98.—
Lidné ési jog megváltási kötvény	100.75
Hervát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyerevény sorsjegy-közlés	155.—
Tiszta árfolyási és szegedi sorsjegy-közlés	140.50
Csizsák járadék papírban	102.25
Osztrák járadék ezüstben	102.25
Osztrák járadék aranyban	1247.5
Osztrák korona járadék	101.75
1860. osztrák államsorsjegyek	145.—
Osztrák magyar bankrészvény	950.—
Magyar hitelbank részvény	398.25
Osztrák hitelintézeti részvény	366.—
Páris vista	350.50
20 márkás arany	951.—

Német birodalmi márka	58.65
London vista	119.65
Páris vista	476.—
20 márkás arany	11.75

SZERKESZTŐI POSTA.

a. A. A kért művész jutalomjátéka augusztus vége felé volt egyik legjobb szerepében: Trilby-ben. Egy színésznek egy szezonban rendszeren csak egy jutalomjátéka szokott lenni. Hogy hány lehet, azt a direktor meg a szerződés határozhatja meg.

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 124-ik szám. Bérlet 124-ik szám.

Páros. Páros.

az arad-nagyvárad színtársulat által.

Nagyvárad, 1897. évi szeptember 4-én

Kövesi Albert jutalomjátéka és Kövesiné urnő fellépte.

Itt először:

Nagyvárad varróleányok.

Énekes vigjáték.

Kezdete 7, vége fél 10 órakor.

Holnap vasárnap, bérletfolyamban:

Két előadás.

Délután fél 4 órakor, félhelyárakkal:

Bérletszűnet.

Bérletszűnet

A budapesti népszínház fényes díszleteivel.

Virág-csata.

Operette.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

Rocambole, a párisi csavargó.

Életkép.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

UJ

Confectio-üzlet megnyitás!

A már 31 év óta főnnálló kizárólagos

női és leány-gyermek felöltő raktárunkat

szeptember hó 1-től

Zöldia-utca Munk-féle házba

helyeztük át.

Üzletünket az áthelyezés folytán egészen ujonnan fővárosi mintára rendeztük be s így a t. vevőközönség legmesszebbmenő igényeit is kielégíthetjük, miután raktárunk oly dusan van felszerelve, hogy ott bármely évadra való szükségletét a legszolidabb árak mellett beszerezheti.

Pontos kiszolgálásról és jutányos árakról a t. hölgyközönséget biztosítva, további szives pártfogását kéri

tisztelettel

Heiman Lipót és Társa.